

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok ——— 4.— koruny. Na pol roka ——— 2.— „ Na štvrt' roka ——— 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komerník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prälát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám <i>sem sa majú posilať predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasý a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</i></p>
--	---	---

Tisza s celou jeho vládou padol.

Mungovskí Janičiari v práci.

Začiatkom predošlého týždňa rozletel sa chýr, že Tisza s celou jeho vládou zaľakoval. Skutočnosť je, že Tisza 21. mája v Badene na audiencii bol u jeho veličenstva kráľa. Hneď po audiencii 22. mája Tisza v Budíne vydržoval veľkú ministerskú poradu, na ktorej Tiszova vláda uzavrela, že jeho veličenstvu kráľovi predostre zaľakovanie, ktoré ministerpredseda Tisza už v stredu, 23. mája na osobitnom výsluchu odovzdať mal jeho veľičenstvu.

Ako ale jeho veličenstvo kráľ dozvedel sa o hroznom požiari v Gyöngyösi, odhodlal sa, že i s jej veličenstvom kráľovnou navštíví nešťastné obyvateľstvo tohoto mesta a preto telefonovali Tiszovi, aby v stredu neodcestoval do Badenu, lež v Budapešti čakal na príchod jeho veličenstva a ku výsluchu dostavil sa v dvornom vlaku. Tak sa aj stalo.

Jeho veličenstvo kráľ na ceste do Gyöngyösu ministrapredseda Tiszu v dvornom vlaku prijal vo výsluchu, ktorého výsledok úradný list 24. mája oznámil nasledovne:

«Jeho cisárske a kráľovské veličenstvo, 23. mája bežiaceho roku z Gyöngyösu vydaným najvyšším rozhodnutím, celého ministeriama Uhorska z úradu zaľakovanie milostive prijať a spolu naložiť ráčil, aby jednotliví ministri do ďalšieho rozhodnutia ďalej pokračovali v ich úradnom účinkovaní.»

Takto dosť neslávne padol Tisza i s celou jeho vládou. Za hlavnú príčinu jeho pádu, nie

bez základu, udávajú jeho stanovisko, aké doprosta proti vôli jeho veličenstva kráľa zaujímal v otázke rozšírenia volebného práva. O rozšírení volebného práva jeho veličenstvo kráľ svoj úmysel zreteľne dal na vedomie v najvyššom Manifeste na obyvateľstvo Uhorska, keď ministerpredsedovi spolu naložil, aby na rozšírenie volebného práva potažné predlohy najbližšie predostrel. Ministerpredseda ale najvyššie, v Manifeste zreteľne označené rozhodnutie jeho veličenstva opovážil sa svedolne vysvetlovať a prekrúcať. Takéto chovanie sa ministrapredseda už samo v sebe bolo dostatočnou príčinou, aby jeho veličenstvo nepoveril ho s vedením ďalšej správy krajiny.

Tiszov a jeho vlády pád ale zaiste zapríčinily aj jednotajné ponosy, aké zo všetkých strán krajiny ozývaly sa proti Tiszovi, jeho vláde a celej pracovnej strane. Jeho veličenstvo bezmála čítal tie reči, ktoré vyslanci kresťanskej ľudovej strany a spojenej opozície v krajinskom zákonodarstve povedali proti Tiszovi a jeho vláde. Jeho veličenstvo na každý pád aj o tom vie, aké kšefty prevádzali vyslanci pracovnej strany pred očima Tiszovej vlády. Bez pochyby aj to vie, že aby tieto a iné kšefty pred verejnou odhalené neboly a aby početní vyslanci pracovnej strany ďalej tlstli z válečného lífovania, zasadenia krajinského zákonodarstva odročil dal Tisza. Mnoho takýchto a iných špinavých vecí, ktoré v krátkosti ani nemožno opísať, zapríčinilo pád Tiszov a jeho vlády. Každý nestranné smýšľajúci človek musí vyznať, že opravde už sverchovaný čas bol, aby krajina oslobodená bola Tiszovej vlády a celého jej

tým

Každý nech si na dopis-
níke pýta cenník.Zo zkušo-
e. po jed-
Plamen-
do ruky,Výko 2,20
dokona-
Cenník
il.

S. S. S.

mka.
lokona-
uma.

osy.

š trvan-
sielamé
a nesod-
bierkou:Tom kós
kúpe 5
platime.
je čím
ziadosť
číslo.

korruptného systému. Tiszovu vládu nikto nebude oplakávať, bo ona, za dosť dlhý čas jej panovania, pre krajinu neuviedla nič stále dobrého.

Peniazmi bankárov sohnatá väčšina, Janičiari pracovnej strany pravda horké slzy vylievajú nad pádom Tiszovej vlády. Nazdávali sa, že na veky budú žiť a kšeftáriť. Včul ale sú už na začiatku konca ich slávy. Vo štvrtok, 24. mája vydržovali veľké shromaždenie, v ktorom gróf Štefan Tisza, ako zaľakovaný ministerpredseda, oznámil zaľakovanie jeho vlády a spolu vyvinul program, aký strojí sa previesť — v *opposícii*. Bo vraj celá pracovná strana teraz musí prejsť do *opposície*. Mnoho hovoril o úlohách dobročinných, o majetkovej politike, o priemyselnom robotníctve, o stave úradníkov, o národnostiach, o jeho volebnom práve a konečne jednohlasne prijatým rezolučným návrhom dal si odhlasovať dôveru a dal sa poprosiť, aby pracovnej strany neohrozeným vodcom bol aj v *opposícii*.

Tisza toto, rozumie sa, ochotne slúbil a zaiste zvedave očakáva, či sa ho a jeho spriahnaných Janičiarov nalakajú vo Viedni.

Predseda kresťanskej ľudovej strany na výsluchu u jeho veličenstva kráľa.

Po prepustení Tiszovej vlády, jeho veličenstvo kráľ ku výsluchu povolal vodcov spojenej *opposície* a vývodných politikov krajiny.

Skutočný vnútorný tajný radca, predseda kresťanskej ľudovej strany gróf Aladár **Zichy** od kabinetnej kancelárie 24. mája ráno dostal upovedomenie, že jeho veličenstvo kráľ v osobitnom výsluchu prijme ho v Badene 25. mája o 11. hodine predpoludním.

Predseda kresť. ľud. strany bezodkladne ocestoval do Viedne a o najvyššom výsluchu vyslovil sa nasledovne:

— Dnešný môj výsluch bolo pokračovanie a doplnenie mojich dvoch predošlých výsluchov, v ktorých mal som príležitosť moje politické náhľady vysvetliť jeho veličenstvu kráľovi. Z dnešného výsluchu vzdialil som sa s tým dojmom, že jeho veličenstvo úplne je na čistom s jeho plánmi.

— V terajších veľkých časoch, keď krajina nachodí sa vo vojne, najideálnejším rozriešením politického rozpoloženia bola by *koncentrácia*. Takéhoto rozriešenia potrebné predpoklady nachodia sa v tom pláne, ktorý v podrobnostiach, rozumie sa, vysvetliť nemôžem, ktorý ale úplne zodpovedá tej nacionálnej politike, ku ktorej sa priznávame.

Potažne toho, kedy možno očakávať rozriešenie terajšej krízy, predseda kresťanskej ľudovej strany sa osvedčil, že panujúca kríza behom osem-desiat dní podistým rozriešená bude.

Porada kresťanskej ľudovej strany snemovej.

Kresťanská ľudová strana snemová v sobotu, 26. mája večer o 7. hodine vo vlastnom kruhu vydržovala poradu, ktorej predsedal skut. vnút. tajný radca gróf Aladár **Zichy** a na ktorej prítomní boli všetci v hlavnom meste meškajúci krajinskí vyslanci a početní vonkajší členovia strany.

Zvláštnym predmetom pojednávania bol plán, d. a ktorého nová vláda utvorená mala by byť pod ministerpredsedníctvom arcikniežata Jozefa pri koncentracii všetkých parlamentárnych stránok. Viacerí z prítomných, na základe spoľahlivej informácie, boli tej mienky, že Tisza odoprel každé spoluúčinkovanie s arcikniežatom Jozefom, kdežto arciknieža Jozef len v tom páde by bol náklonný býval prevziať ministerpredsedníctvo, keby sa na celý parlament opierať mohol.

Zatým prišla do reči otázka utvorenia novej vlády zo stránok menšiny parlamentu. Dľa mienky vyslancov kresťanskej ľudovej strany, len taká vláda je možná, ktorá stojí na základe najširšieho rozprestrenia volebného práva v duchu demokratickom. Viacerí z prítomných s hlbokým pohoršením spomenuli, že Tisza s jeho predlohou volebného práva zvlášte dedinský kresťanský ľud tisol do pozadia.

Pri rozhovore o terajšom držaní sa pracovnej strany i to prišlo do reči, že následkom nových pohybov politických zaiste najdú sa viacerí, ktorí dľa ich smýšľania za prospešnejšie budú držať spoluúčinkovať s kresťanskou politickou stranou a v tom páde ľahko sa pripojiť môžu ku kresťanskej ľudovej strane.

Porada konečne uzavrela, že od novej vlády dôrazne žiadať bude usporiadanie záležitosti autonomie katolíkov, otázky platu verejných úradníkov, záležitosti válečnej podpory manželiek narukovaných, válečných vdov, sirôt a zodpovedného zaopatrenia invalidov.

Udalosti svetovej vojny.

Z talianskeho bojišta. O udalostiach talianskeho bojišta z novinárskeho válečného stánu 25. mája oznamujú:

Hlavným javištom zápasu na talianskom fronte bola opäť planina Karstu. Tu Taliani znova hlboko rozčľánkované útočivé čaty hnali proti nám, aby vynútili prelomenie nášho frontu. Aj tento pokus sa zmaril na hrdinskosti našej tam bojujúcej pechoty a delostrelectva, ktorých hrdinskosť prevyšuje každú chválu. Naše osvedčené pluky včera v početných valoch prevedené hromadné útoky Talianov zväčša v krvavom boji mužia proti mužovi, odrazily a nepriateľovi zapríčinily ťažké

ztraty. Do večera na priestore Fajti Hribu po Kostanjevicu boj bez prestania trval. Na najviac miestach v boji sa aj v noci pokračovalo, zvlášte na južnom odseku planiny Karstu, kde sa bitka viedla s neklesajúcou rozhorčenosťou. Nepriatelia sa ustavične srážali, ale Taliani marne kádzali do boja nové čaty. Taliani napriek tomu, že boli v presile, ani o krok nevedeli späť odtisnúť našu pechotu, ktorá s oduševnenou vytrvalosťou bojovala. Naše vojská všetky svoje posície bez výnimky podržali. Ztraty nepriateľa v tento deň boli mimoriadne ťažké, tým ťažšie, bo veľké obeť nepriateľovi ani na jednom mieste nepriniesly ani najmenšieho zdaru. Taliani pred našimi posíciami, na ktoré marne útočili, nechali husté rady mrtvol. Krem toho 23. mája utratili 130 dôstojníkov a 4600 mužov. Počet zajatých večera sa značne zvýšil.

Macedonský front. Od Ochridského jazera po Butkovské jazero bola slabá delostrelba, ktorá pri zákrute Černy, Dobropolje a od Humy južne časom zvýšila sa na veľkú prudkosť. Pri dolnom toku Strumy, medzi jazerami Butkovo a Tahinos, bola veľmi prudká delostrelba.

Útok zeppelinov na Londýn.

Berlin, 25. mája. Wolffova kancelária oznamuje: Jedon roj našich námorníckych vzducholodí pod vedením kapitána korvettovej lode Strassera v noci s 23. na 24. mája zdarne napadol v južnom Anglicku opevnené mestá Londýn, Sheerness, Harwich a Norwich. Všetky vzducholode napriek zdokonaleným ochranným opatreniam nepriateľa, bez ztraty a bez úrazov sa vrátili.

Šéf admirality.

Hrozný požiar v Gyöngyösi.

Kráľovský pár na mieste katastrofy navštívil nešťastných pohorelcov.

V Gyöngyösi v pracovni verejnej nemocnice v pondelok, 21. mája popoludní o 5. hodine vypukol oheň, ktorý sa za ohromnej povíhry tak rýchle šíril, že na hasenie ani len myslieť nebolo možno. K ohňu vyrukovala miestna vojenská posádka, mestskí hasičia, hasičia susedných miest Hatvan a Eger, susedných obcí a na osobitnom vlaku aj hasičia Vámosgyörku, ale oheň lokalizovať neboli vstave. Zhorely kostoly, školy, verejné budovy, banky, všetka živnosť a ľudia, ktorí prišli o všetko, zúfale chodia po pohorenisku čakajúc pomoc. Žiaľbohu, požiar, ktorý zrazil jedno krásne mesto, vyžiadal v obeť aj viac (dľa dosavádneho ustálenia 12) ľudských životov: v Dome chudobných zhorely tri vyše 70-ročné stareny, medená kupola kostola zabila husára Vincenta Nagya, kaviarnik Csiba a manželka jedného husára sa tiež stali obeťou požiaru, jedno dieťa zadusilo sa vo veľkom dyme, na hlavnom námestí kus balkonu zabil jednu devu, tri mrtvolky našli pod rumami. Šesť osôb zmizlo. Mnoho sa hovorí o tragédii plechára

Römera. Jednu jeho dcéru zabil fajermúr, druhá si zlomila nohu, jeho manželka ochorela od dymu a uhlíčitého plynu a plechár zblaznel. Zpomedi starých, ktorí sa nahí zachránili z útulne, jedna žena zomrela. Dľa dosavádneho ustálenia ranené bolo 120 osôb, medzi nimi aj mešťanosta, ktorý celú noc pomáhal hasiť, medzi čím utrpel ťažké popáleniny.

Oheň preto nebolo možno zahasť, bo nemali vody. Až z Hatvanu po železnici privážali vodu na hasenie, ale tej veru bolo veľmi málo v takom veľkom nebezpečí. Oheň — ako sme už sdělili — vypukol v pondelok, 21. mája popoludní o 5. hodine a horel v utorok do poludnia, dokiaľ zhorelo 1600 domov, mnoho obchodov, skladov, pivníc s vínom atď.

Pre pohorelcov z Budapešti na osobitnom vlaku poslali živnosť (medzi iným 70 metr. centov chleba), poldruhatisíc vojakov, lekárov a opatrovníkov a nemocničný vlak s lekárňou, ktorý priviezol prvú peňažnú pomoc vlády 50.000 korún. Za tieto peniaze v okolitých obciach nakúpili živnosti a rozdelili medzi obyvateľmi mesta, bo v meste po ohni vôbec neostalo žiadnej živnosti. Všetku škodu šacujú asi na 70—100 millionov korún, z ktorých cestou assekurácie len 3—4 milliony korún bude vynahradené. V prospech pohorelcov tak v hlavnom meste Budapešti, jak na mnohých miestach krajiny už i dosiaľ zaviedli sbierky.

Kráľovský pár na mieste katastrofy.

Do Budapešti v stredu, 23. mája oznámili z Viedne, že ich veličenstvá kráľ a kráľovná ráno o 8. hodine odcestovali odtiaľ do Gyöngyösu navštíviť veľkým požiarom spustošené mesto. Tento chýr v celom hlavnom meste vzbudil radostiplné uspokojenie, bo ľudia videli v ňom prejav dobrého srdca kráľovského páru, veľkú a úprimnú sústrasť proti všetkým našim biedam a žiaľom.

Vlak ich veličenstiev popoludní o 1. hodine 14 minútach cez Kelenföld prijachal do Budapešti na nádražie Francovho predmestia. Slávnostného víťania nebolo, ba nádražie bolo zavreté pred obecenstvom a na perrone len policajný hlavný kapitán Boda čakal vlak ich veličenstvi. Krátko pred 1. hodinou na nádražie prišiel ministerpredseda gróf Tisza, ktorý potom vysadol do salonného vozňa jeho veličenstva kráľa. Vlak len za 8 minút stál na nádraží. Potom sa pohol ďalej do Gyöngyösu, kam prišiel niekoľkými minútami po 4. hodine.

V Gyöngyösi už včasne ráno bolo vyhlásené, že kráľovský pár navštívi mesto a toto prirodzene vzbudilo všeobecnú radosť a oduševnenie. Na železničnej stanici kráľovský pár víťali mešťanosta, hlavný župan a podžupan stol. hevešskej, jágerský arcibiskup Szmrecsányi a viac vynikajúcich osobností stolice. Železničná stanica a okolie kordonom bolo zavreté pred obecenstvom a obecenstvo mlčky, bez slova stálo za kordonom na oboch stranách ulice. Železničná stanica vôbec nebola ozdobená, len jeden koberec bol prestretý po koľajnici. Keď sa vlak zjavil pred staničnou budovou, zavznelo eljenovanie, ktoré sa rozšírilo aj na ulicu, bo vtedy už

aj zástupy, ktoré mlčky stály na ulici, s oduševneným éljenovaním vítaly ich veličenstvá.

Keď kráľ s kráľovnou a s grófom Tiszom sosadol s vlaku, gyöngyöský mešťanosta v mene mesta ďakoval kráľovi za návštevu. Ačkoľvek v meste oheň už zhasol, ale v srdciach obyvateľstva horí láska naproti kráľovi a tento deň na veky ostane pamätným obyvateľstvu mesta.

Jeho veličenstvo vo svojej odpovedi vyslovil svoju lútosť nad tým, že ho takýto smutný prípad priviedol do mesta. Potom sa dopytoval o podrobnostiach katastrofy a spýtal sa, že prečo nebolo vody k haseniu a že koľko domov zhorelo?

— Tisícštyristo — odvetil mešťanosta.

— Koľko ľudí bez prístrešia je asi v meste?

— Tretia čiastka z 18.000 obyvateľov mesta.

— Aké poriadky sú porobené ohľadom ich ubytovania?

— Všetkých sme už ubytovali zčiasťky u príbuzných, zčiasťky u známych a zčiasťky vo verejných budovách.

Jeho veličenstvo potom oslovil arcibiskupa Szmrecsányiho, podžupana, hlavného župana a obrátiac sa ku kanonikovi Törökovi spýtal sa ho:

— Čo by sa dalo urobiť, aby v stravovaní nebolo nedostatku?

— Teraz v Gyöngyösi nikto nehľaduje, veličenstvo — odvetil Török — už sme porobili všetky poriadky.

Jeho veličenstvo s kráľovnou sadli na koč. Na baku pri kočišovi sedel mešťanosta, ktorý podával vývod ich veličenstvám. Koč šiel pomaly. Kráľ so shrozením díval sa na zkazú a ustavične sa spytoval mešťanostu o jednotlivých budovách, ktoré teraz ležia v rumoch. V niektorých uliciach sosadol s koča, oslovil ľudí, ktorí stáli pri svojom pohorenisku. Potešoval ich, dopytoval sa na škodu. Takto oslovil asi 20 ľudí z rozličných vrstiev spoločenskosti. Oslovil aj jedného starčeka. Starček odpovedal žiaľnym hlasom:

— Zhorel mi dom a v ňom manželka... všetko...

Kráľova tvár odzrkadľovala sústrasť a lútosť.

— Strašné — riekol — hrozné...

Jeho veličenstvo v budove druhého mestského domu, ktorý zachránili, oslovil hasiča Madára, ktorý s poviazanou rukou stál v jednom kúte.

— Či aj vám všetko zhorelo? — spýtal sa ho.

— Áno, veličenstvo.

— Boli ste vojakom?

— Áno, veličenstvo.

— Dokiaľ ste slúžili?

— Kým som nevstúpil do mestskej služby.

Kráľ ho tam nechal, ale mu riekol:

— Čakajte!

S tým šiel ku svojmu sprievodu a o niekoľko okamžení vrátil sa so schránkou v ruke. Otvoril schránku a vyňal z nej striebornú medailu. Prázdnu schránku podal kráľovnej a medailu týmito slovami pripäl hasičovi na prsia:

— Hrdinovi ohňa na uznanie!

Potom kráľovná aj prázdnu schránku podala vtedy už usmievajúcemu sa Madárovi.

Jeho veličenstvo vyjdúc z mestského domu spýtal sa mešťanostu, že čo ešte obzrú. Mešťanosta odpovedal, že je obecenstvo blažené, keď môže vidieť kráľovský pár. Hádám by mohli obzreť budovu gymnásia, kde sú tiež ubytovaní pohorelci. Tu kráľ oslovil ľudí a dopytoval sa na ich zaopatrenie. Tam bol práve správca stravovania mesta. Kráľ sa ho spýtal, že na koľko dní majú ešte živnosti v meste.

— Na desať, veličenstvo.

Ich veličenstvá potom zaviezli sa na stanicu, kde hlavnému županovi stolice jeho veličenstvo kráľ pre pohorelcov udelil 30.000 a kráľovná 20.000 korún. Niekoľkými minútami po 6. hodine ich veličenstvá za veľkých ovácií obecenstva odcestovali z Gyöngyösu.

Na zpiatočnej ceste kráľovský vlak o 1/29. hodine zastal na stanici Francovho predmestia hlavného mesta. Jeho veličenstvo na nádraží sosadnúc s vlaku prijal a vypočul zprávu honvédskeho ministra Szurmayho a dlhšie sa poshovárал s ním. Potom ich veličenstvá po telefone za štvrt hodiny shovárali sa so svojou rodinou, s hlavným válečným stánom a s inými a krátko po 9. hodine ďalej odcestovali do Viedne.

Revolúcia v Rusku.

Nová vláda.

Konečne po dlhých vysvetľovaniach a vyjednávaniach s rozličnými stranami a frakciami, v Petrohrade sostavila sa v rade druhá, ale ako koaličná prvá vláda. V novej vláde zastúpené je viac strán a frakcií, ktoré majú účasť v štátnom prevrate a ktoré svojou váhou vplývajú na vývin udalostí. Nová vláda pospiechala s vydaním svojho programu, v ktorom v ôsmich punktach označuje tie ciele, ktoré budú dávať smer jej vládeniu. Týchto osem punktov rozprestiera sa na všetky odvetvia štátneho života a síce na zahraničné záležitosti, na celý rad vnútorných reforiem, na administráciu, dane, autonomiu, vojnu, na demokratisovanie štátneho života atď.

Od nastúpenia revolučnej vlády v Rusku z Petrohradu veľmi často púšťajú do sveta osvedčenia vlády a jednotlivých ministrov. Osvedčenia ministrov, ako to prípady Miljukova a Gučkova dokazujú, takmer vždy podvrátilo alebo opravilo osvedčenie vlády. Čo bolo v osvedčení vlády jasné, to zatemňovalo osvedčenie jednotlivých ministrov a naopak. Samé vysvetľovanie a neistota. Už aj z týchto osvedčení a ich vysvetľovaní zrejmé bolo, že prvá revolučná vláda i keď sa predstavovala ako jednotná, pozostávala z rozličných v protive stojacich živlov, ktoré sotva budú môcť dlhšie ostať v jednom tábore. A toto predpokladanie po dosť krátkom čase sa aj splnilo. Lenže v novej vláde jej terajším, koncentračným sostavením je ešte viac v protive stojacich živlov zastúpené, ako bolo v prvej vláde a

preto nová koncentračná vláda sotva bude mať nejakej dlhšej stálosti. Ačkoľvek aj terajšia koncentračná vláda je len dočasná, totižto jej osud bude závisieť od rozhodnutia národného zhromaždenia, ktoré budúci mesiac má rozhodnúť o štátnej forme nového Ruska, predsa na jej programme až veľmi badať, nakoľko cíti svoju dočasnosť, svoju nestálosť. Programm novej vlády oznamuje mnoho rozličných reforiem každého smeru, zrejme preto, aby vzbudil uspokojenie tých rozličných strán a a frakcií, ktorých podporu alebo aspoň mlčanlivosť nová vláda nutne potrebuje, ktorých zásadné programy ale stoja v rozhodnej protive. Koncentračná vláda sa tedy ako-tak zostavila a zaiste jej členovia najlepšie vedia, že keby prišlo ku prevedeniu daktorého punkta jej pro-

prvému punktu programu bola tedy do výhľadu postavená požička, čo sa ale obsahu tohto bodu týka, ten zas stojí v protive s válečnými programmami spojencov Ruska. V anglickom parlamente len pred pár dňami ministri Lloyd George a Cecil vyhlásili, že cieľom Anglicka je zaujatie územia a vymoženie odškodného od Nemcov a podobne znejú aj vyhlásenia francúzskych štátnikov. Že by nová ruská vláda k osvojeniu si tohto punkta vedela nakloniť svojich spojencov, je nadmier pochybné. Tí ľudia, ktorí teraz vedú ruský ľud, ešte vždy stoja pod anglickým vplyvom a preto prvý punkt programu novej vlády v otázke pokoja je potrebný len ku slepeniu ruského ľudu, ktorý od revolúcie česká pokoj a nie ďalšiu vojnu.

Král na fronte.

grammu, ktorý by bol v protive so zásadami daktorej vo vláde zastúpenej strany, opäť by prišlo k novej kríze a k novej koncentrácii. Programm novej vlády tedy veľmi mnoho tratiť na svojej hodnote, bo jeho uskutočnenie je veľmi pochybné.

Z celého programu novej vlády zostáva tedy vlastne len prvý punkt, v ktorom stojí, že Rusko neuzavre osobitý pokoj, lež že bude bojovať ďalej so svojimi spojencami za všeobecný pokoj bez zaujatia území a odškodného, len na základe slobodného rozhodovania národov. Akú cenu ale má toto vyhlásenie, to vedia snáď najlepšie — americkí millionári. Rusko už v poslednom čase cárstva zápasilo s nedostatkom groša a teraz, keď revolučná vláda s prázdnu kassou stojí pred ľudom, z Ameriky jej ponukli sto millionov dollárov požičky, ale len pod tou podmienkou, že tento obnos obráti len na vojnu proti Nemecku. Pohnútkou ku

Ale toto novšie slepenie očí ľudu sotva sa bude dať a keď ruský ľud zbadá, že prevratom na tróne nič nezmenil na svojom ťažkom položeni, ľahko môžu z toho nasledovať novšie otrasy, ktoré zapríčinia nové a nové krízy a prevraty.

Imrich Ivánka a súdruhovia pred kráľovskou Kuriou.

Prešporský kráľovský súd 25. apríla 1916. začal a 25. augusta tohože roku zaključil hlavné pojednávanie trestnej záležitosti dr. Imricha Ivánku a jedonadvadsať obžalovaných jeho súdruhov. Výrokom kráľ. trestného súdu 7. septembra vyhláseným odsúdení boli: dr. Imrich *Ivánka*, krajinský vyslanec, na 3 roky areštu a 10 tisíc peňažnej pokuty, Alojs *Rudnay*, bojnický prepoštar, na jeden rok areštu a 1800 korún peňažnej po-

kuty, pre zločin proti válečným záujmom z nedbanlivosti spáchaný.

Imrich Ivánka cieľom lifrovania lichvy ku zabitíu spoločnému ministrovi vojny, utvoril konsorcium a zaviazal sa kontraktom. Ponevác podmienkam kontraktu nezodpovedal, ministerstvo vojny uzavretý s ním kontrakt zrušilo. Na čelo konsorciama ku lifrovaniu lichvy na zabitie stal si potom Alojs *Rudnay*, bojnický prepošt-farár. Ponevác ale ani toto konsorcium nezodpovedalo podmienkam kontraktu, s vojenským ministrom uzavretému a zvlášte ponevác podliferanti pred odovzdaním lichvy krmili ju potravou hojne posypanou solou a paprikou, aby tým viacej vody pila, tým viac vážila a tým viacej na nej zarobili, pre toto šudierske pokračovanie proti celému konsorciumu zdvihnutá bola trestná pravota a okrem dvoch vyšudovaných hlavných liferantov odsúdení boli:

Filip Goldner trenčiansky a Sam. Szmetana trenčín-hólakský árendátori, každý na tri roky do áreštu a 4000 korún peňažnej pokuty — Dávid Stangel, trenčiansky statkár, na päť rokov do áreštu a 8000 kor. peňažnej pokuty — Heinrich Szidon, trnavský mäsiar, na dva roky do áreštu a 3000 korún peňažnej pokuty — Julius Fuchs, trnavský zverokupec, na jeden rok šesť mesiacov do áreštu a 2000 korún peňažnej pokuty — Dávidová Stangel a Móric Csorba, trenčiansky okresný notár, každý na jeden rok do áreštu a 1000, patrične 500 korún peňažnej pokuty — Viktor Krausz, bogoslovský hospodársky úradník a Jozef Rosenfeld, nemeš-ujfalušský zverokupec, každý na 10 mesiacov do áreštu a 300, patrične 500 korún peňažnej pokuty — Marek Spitz, bogoslovský hospodársky úradník, na osem mesiacov do áreštu — Karol Skratek, pozsonymyttasský bírešský gazda, na šesť mesiacov do áreštu a 100 kor. peňažnej pokuty — Heinrich Stern, trenčiansky árendátor, na šesť rokov do áreštu a 8000 peňažnej pokuty — Lajos Kohn, peretejský drevokupec, na polštvrta roka do áreštu a 5000 peňažnej pokuty, Konečne Eduard Szmetana, statkár z Jólaku, na tri roky do áreštu a 5000 peňažnej pokuty.

Gejza Krausz, Sándor Rothmüller, dr. Eugen Szki-
csák, Oskár Schwarz, Žigm. Rosenbaum, Jakub Bauer
boli zpod obžaloby oslobodení.

Odsúdení hlavní liferanti a ich pomocníci appello-
vali proti výroku trestného súdu, následkom čoho zále-
žitosť válečných liferantov lichvy dostala sa pred kráľ.
Kuriu, ktorá po dlhšom pojednávaní 22. mája vyhlásila
výrok, dľa ktorého:

Imrich *Ivánka* odsúdený je na jeden rok áreštu a
1800 kor. peňažnej pokuty. Trestným súdom vynesená
pokuta je teda zmenšená a Imrich Ivánka nariadením
Kurie na slobodu bol pustený.

Alojs *Rudnay*, bojnický prepošt-farár, Karol *Skratek*,
Heinrich *Szidon*, Dávidová *Stangel* a Móric *Csorba*,
okresný notár, zpod obžaloby boli oslobodení.

Kráľ. Kuriou odsúdení sú:

Heinrich *Stern* na 5 rokov áreštu a 4000 peňažnej

pokuty — Lajos *Kohn* na 3 roky a 3 mesiace áreštu
a 4000 peňažnej pokuty — Eduard *Szmetana* na 2 roky
áreštu a 3000 korún peňažnej pokuty — Samuel *Szme-
tana* na 2 roky áreštu a 4000 kor. peňažnej pokuty —
Filip *Goldner* na 2 roky a 6 mesiacov áreštu — Julius
Fuchs na 10 mesiacov áreštu — Dávid *Stangel* na 4
roky a 6 mesiacov áreštu — Viktor *Krausz* a Jozef
Rosenfeld na 8—8 mesiacov áreštu. Trestným súdom
určená pokuta Marka *Spitza* ostáva nezmenená.

Zmarená talianska offensiva.

Z novinárskeho válečného stánu oznamujú s dátumom 22. mája:

Ako v predošlé dni, aj včera nepriateľ najsilnejšiu bojovnú činnosť nameril proti Vodice—Monte Santo. Na ostatných odsekoch boly pomerne menšie boje. Na planine Karstu, kde delostrelectvo oboch stránok celý deň bojovalo, kanonáda len pred večerom sa zvýšila. Tie naše čaty ale, ktoré bránia Monte Santo, maly veľmi horúci deň. Ale ostaly na mieste v horúcej borbe a zvfázily nad nepriateľom v presile. Už od včasných ranných hodín na takzvaný kláštorský odsek sypal sa oheň kanónov každého kalibru a vrhačov mín. Na tomto odseku sú rummy chýrečného kláštora na Monte Santo (svätom vrchu), ktorý Taliani v zaslepenej zlosti rozstrieľali.

Talianska pechota ráno o 8. hod. 30 min. začala prvý raz útočiť. Naša pustošiaca palba ju naskutku zahnila. Nato talianske delostrelectvo spustilo najprudšiu bubnovú palbu na naše zákopy, ktoré úplne zasypalo. Keď sa talianska pechota i druhý raz hnala na útok, naša pechota aj vtedy bola na svojom mieste a nepriateľa privítala šialenou palbou ručných i strojových pušiek. Taliani na dvoch miestach vtrhli do našich zákop, ale náš protiútok ich zase zahnil. Nato sa talianske delostrelectvo opäť dalo do práce a Monte Santo zaplavilo granátmi. Pechota do popoludnia zostala v zákopách, keď ale nastala tma, bez delostreleckej prípravy započal sa útok talianskej pechoty na celé územie Vodice—Monte Santo. Nepriateľ pri Vodici vedel vniknúť do jednotlivých častí zákop, ale získaný priestor nevedel udržať. Protiútokom sme ho zase odohnali.

Na Monte Santo útok nepriateľa už v pustošiackej palbe nášho delostrelectva sa rozpadol. Deviaty deň bitky na Isonze teda dokázal marnosť všetkých námah Talianov. *Aj teraz máme v rukách naše posície, ako predtým.* Naše čaty sú naplnené dôverou a nepoklätiteľnou odhodlanosťou. Od deväť dní vedú taký rozhorčený boj, aký na fronte Isonza ešte nebol, znášajú mnohé útrapy a postrádanie, ktoré obrovský zápas uvalil na ne, ale ich povznáša hrdé povedomie, že zadržia svoju prevahu nad nepriateľom.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Hospodárske zprávy.

Stav siatín.

O stave siatín a vôbec poľného hospodárstva z celej krajiny prichodia dobré zprávy. Nebezpečné dni Pankráca, Serváca a Bonifáca prešly bez každej škody a vo veľkej časti krajiny počasie bolo teplé a jasné. Na jednotlivých miestach by sa už veľmi zišiel dážď, bo suchota môže narobiť nenapraviteľné škody. S jarými hospodárskymi prácami všade náhlia a o krátky čas všade budú skončené. Siatiny na jednotlivých miestach sú bezvadne pekné.

Prípravy ku žatve usilovne sa dejú v celej krajine. Stoličné vrchnosti, gazdovské dozorstvá a aj sami zainteresovaní gazdovia vyvinujú veľkú usilovnosť, aby žatva a mlatba riadne byly skončené a v tomto ohľade aj vojenské vrchnosti porobily potrebné poriadky. Zabezpečenie žencov, zaopatrenie surovín a zabezpečenie strojov všade je v prúde a dosiaľ sa v tomto ohľade väčšia prekážka nevyskytla. Stále zlepšovanie sa premávkových pomerov aj v tomto ohľade slúži k poľahčeniu.

Vláda je udajne už hotová s nariadením, ktorým tohoročnú úrodu obilia postaví pod zátkor a cenu obilia zreguluje. Ačkoľvek ešte niet istej zprávy, ale takmer rozhodne možno tvrdiť, že vláda vyhovie žiadosti gazdov, aby maximálnu cenu obilia priviedla do súzvuku s mimoriadne veľkými výdavkami dôroby gazdovských plodín. Maximálnu cenu obilia zdvihnú asi o 20—25 percentov. Na všetko toto poľahčujúce sa nariadenia v najbližšom čase budú uverejnené spolu s tými nariadeniami, ktoré znova regulujú zisk mlynov, pomer výmelu a ceny múky a otrúb.

Cena fazule, hrachu a šošovice.

Vláda najvyššiu cenu tohoročnej úrody fazule, hrachu a šošovice pre celú krajinu, rátajúc metrický cent čistej váhy, nasledovne ustálila:

suchá zrelá strakavá fazuľa	60 korún
„ „ biela fazuľa	65 „
„ „ šošovica	80 „
suchý zrelý hrach	80 „

Na úrodu fazule, šošovice a hrachu z predošlých rokov (ku pr. z roku 1916.) tieto ceny sa nevzťahujú.

Maximálne ceny loja rožnej lichvy a z oviec.

1. Čistý loj rožnej lichvy, jestli a) váži niže 20 kilogrammov, 3 koruny; b) od 20 do 40 kilogrammov 4 koruny 60 halierov; c) od 40 do 60 kilogrammov 5 korún 50 halierov; d) vyše 60 kilogrammov 5 korún 80 halierov. 2. Surový loj z oviec 5 korún. 3. Prvotriedny čisto biely loj z výkrojkov v jatke 4 koruny 60 halierov. 4. Druhotriedny nečistý čierny loj z výkrojkov v jatke 1 koruna 20 halierov. 5. Odpadky loja: a) loj s čriev 1 koruna 75 halierov; b) na verejných bitúňkách alebo na iných s mäsom pracujúcich priemyselných osadách zachytený loj 7 korún. Tieto ceny rozumejú sa za 1 kilo čistej váhy a na tovar, ktorý zodpovedá zvyčajným požiadavkám obchodu.

Ovčie, barančie a kozie kože.

Všetky zásoby ovčích, barančích a kozích koží, ktoré majitelia boli povinní oznámiť Vojenskému ústavu pre odoberanie koží v Budapešti, spomenutý ústav prevezme na válečné ciele. Teda majitelia takýchto koží so svojimi zásobami nesmú naložiť, ako by chceli, lež povinní sú ich opatrovať a pripraviť k odovzdaniu.

CHYRNÍK.

Na dobročinné válečné ciele pápežský pralát Ján Molnár, podpredseda kresťanskej ľud. strany, obetoval 300 korún.

Dobročinnosť na bojišti. Jedna čiastka dôstojníckeho sboru 67. peš. pluku pre siroty a vdovy padnutých hrdinov poslala s bojišťa 66 korún.

Budapeštiansky Katolícky Delnícky Kruh pre slovenských veriacich dňa 3. júna usporiada púť na milostné miesto Mária Remete. V nedeľu ráno o 6. hodine v Jozefovskom farskom kostole bude sv. omša za pútnikov a po skončení sv. omše pohnú sa pútnici v mene Božom na milostné miesto Mária Remete. Na milostnom mieste bude veľká sv. omša so slovenským spevom za pútnikov; taktiež aj kázeň slovenská. Popoludní o 2. hodine začnú sa modliť sv. Ruženec a spievať litánie k úcte Blahoslavenej Panny Marie. Po skončení služieb Božích na milostnom mieste, vrátia sa pútnici nazpät do Budapešti a dorazia večer okolo 8. hodiny do chrámu Jozefovského. Bratia a sestry v Kristu, súčasťnite sa v čim valnejšom počte na tejto slávnosti Marianskej. — V prípade nepriaznivého počasia slávnosť odbyvať sa bude v nasledujúcu nedeľu. Vodcom púte bude známy duchovný, velebný pán dr. *Pavel Žižka*, predseda Kruhu. Riaditelia púte zo správy Katolíckeho Delníckeho Kruhu: Ján Krajčí, Štefan Iskra, Anton Vrana a Vincent Jonec, modleník.

Krompašský Katolícky Kruh vo Spiši majetku má 5000 korún. Zpomedi 68 údov Kruhu válečnú službu koná 12.

Do rehole Minoritov sa majú mladíci hlásiť vo Štvrtku (Spiš), kde má teraz rád svoje semeníšte a svoju bohosloveckú školu.

V Markušovciach (Spiš) za okresného lekára povolili lipt.-hybjanského okr. lekára dr. Jozefa Polgára, pensionovaného vojenského lekára. Nový lekár bývať bude v Novej Vsi.

Smrť vojaka. V Spišských Vlachoch zomrel Albert Fürst, landšturmista 9. honv. pluku, následkom suchotín nadobudnutých pri vojsku.

Odkazy redakcie.

V. V. B.: Na rok 1916. dlžen ste ešte 3 koruny a na rok 1917. 2 koruny. Súhrnnom 5 korún. Čo o 5. februári spomínate, je pomluva a lož. Pravda je, že dľa vašich novin predali vás Tiszovej vláde.

Na žalúdok chorým

nevyhnutne potrebným liekom je

Jágerská voda,

ktorú od 150 rokov dorábajú **jágerskí milosrdní bratia**. K dostaniu je v každej lekárni, cieľu najprimeranejšie je ale objednať si ju v

Lekárni milosrdných bratov

v Jágri (Eger).

Malá fľaška 80 halierov. Stredná fľaška 2 koruny 20 halierov. Veľká fľaška 4 koruny 40 halierov. Menej ako v hodnote 3 koruny neposielame po pošte.

Varujeme sa napodobenín.

Odporúčame ku bezodkladnému lifrovaniu:

Medenú skalicu a 128°
98%. **Balík sirkových listov po K 8.50.**
Liadok. Naftalin I. šupkavý.
Perocid, surový, Naftalin I. šupkavý.
garantovaný **Náhradu živice**
35% po K 210 **zvláštnej jakosti.**
Hryzavý nátron 120

Schwarz a Tauber, veľokupci Nagykanizsa.

Válečné náručné hodinky

presne regulované a vypočítané

Niklové alebo oceľové K 25, 30. S rádium svietiacim číselníkom K 30, 35, 40. Strieborné náručné hodinky K 50, 60, 14 kar. zlaté náručné hodinky K 130, 160. 3 rokov záruka na písmo. Zasielanie s poštovou dobierkou. Zámena povolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa na hodiny **Hanns Konrad**

cis. a král. dvorný zásielca Brúx číslo 1546 (Čechy). Hlavný cenník zdarma a franko.

Dobré nástroje k holeniu a strihaniu vlasov.

la. Britvy zo striebornej ocele K 4, 5, 6. Zabezpečujúce nástroje ky holeniu niklované K 4, 5. «Perfekt» znám k so 6 rožmi K 16, 22. Dvojitého rezu náhradné nože tucet po kor. 5, 6. la. nástroj k strihaniu vlasov K 12, 15. Zámena povolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlaní peňazí. Zasiela cis. a kraj. dvorný zásielca **Hanns Konrad** vývozný a tovar zásielajúci dom Brúx číslo 1547 (Čechy) Hlavný cenník zdarma a franko.

Dobry nástroj, polovica práce. Objednajme si plamenného ostria.

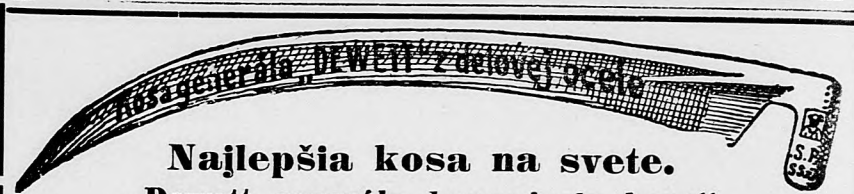
Šarkan-kosu

Za každú kosu 3 rokov záruka, nezodpovedná zamení sa zdarma novou, dobrou kosou (Zo zkúsenosti vieme, že medzi 100 kusami není ani jedna zlá.) Plamenného ostria Šarkan kosou po jednom naostrení možno kosiť na 100-200 krokov. Jedno nakúvanie dostačí na viacej dní. Plamenného ostria Šarkan-kosu posielame nakúvanú, vyprobovanú, netreba ju kováčovi dať do ruky, hotová je do roboty. — Šarkan-Kosy ceny sú:

60	65	70	75	80	85	90	95	100	110	centm.
4.-	4.10	4.20	4.40	4.60	4.80	5.-	5.10	5.20	5.50	korún.

Pri 10 kusoch 1 kus zdarma. Šarkan-kosa oceľka 60 hal., striebornej ocele kladivko 2.20 korún, nákovka 1.80 korún. Dvojité obrúčka na kosu 50 hal. **Stroj k nakúvaniu kosi, najdokonalejšia novota.** Za 5 minút 1 kosu bars i dieťa dokonale môže naostriť. Cena 6 korún. **Cenník zdarma.** K objednaníu výlučná adresa: Šarkan-Kosy «Stredište». **Somogysszil.**

Každý nech si na dopisnicke pýta cennik.

Najlepšia kosa na svete.

„Dewett generála kanonócele kosa“

Po jednom naostrení cez celý deň, po jednom nakúvaní cez viacej dní možno ňou kosiť. Není kosa, ktorá by sa ani ohľadom dobnoty, ani ohľadom, ľahkosti a trvanlivosti, na celom svete s ňou porovnať mohla. — Každú kosu posielame nakúvanú, vyprobovanú a hotovú do roboty, netreba ju kováčovi dať do ruky. — „Dewett Generála kosa“ ceny sú:

60	65	70	75	80	85	90	95	100	110	centm.
4.-	4.10	4.20	4.40	4.60	4.80	5.-	5.10	5.20	5.50	korún.

Pri objednaní 10 kusov 1 kosa zdarma. Amergauska oceľka 60 halierov, striebornej ocele kladivko 2 kor. 20. hal. striebornej ocele nákovka **Ochran. smúčka.** 1 kor. 80 hal., dvojité obrúčka na kosu 50 hal. — **Stroj k nakúvaniu kosi, najdokonalejšia novota.** 1 kosu bars i dieťa za 5 minút môže naostriť. Cena 6 korún. — **Cenník zdarma.** Objednaníu treba poslať jedine na adresu obvodu **Pavel Sohr somogysszil 33.**

Peniaze vám vrátim, jestli otlak, stvrdnutie kože mó „Ria“ bal-sam za 3 dni bez boľastí cel-

kom vám nevykolení. Uznaní vďaka a povďačnosť na tisíc-e. Cena s listom záruky jeden teglik 1 kor. 70 hal., 3 tegle „Ria“ diela, **Kassa I.,** postafiók 12/82.

Prímem učna

hned na mäsiarske a ude-nárske remeslo. Jozef Silberhorn, Nagylévá d, Pozsony megye.

Svrabľavosť, Potenie, Slniečny úpal, Šupanie kože, Svrab a hostec, Neduhy kože, rany, Opuchliny a staré rany

istotne lieči zákonom chránený prostriedok. Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 3 koruny, veľký teglik 5 korún, rodinný teglik 9 korún k tomu patriaceho borovčkového mydla cena 4 K. Adresa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagykorös 40.

53 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosi.

Nikto nikdy nemal lepšej kosi, ako je naša

Bazilika zlate-kosa.

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivého ostria zlatú kosu, za ktorú nás pozhňávať bude. Tieto kosi už od 53 rokov rozposielame najväčším pántvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosu a nesodpovedné zameníme zdarma. — Cena jednej «Bazilika zlatej kosi» s poštovou dobierkou:

60	70	75	80	85	90	95	100	110	cm.	
Cena 1 kosi	3.90	4.-	4.20	4.40	4.60	4.80	5.-	5.20	5.40	kor.

1 kusa karborundum osielky medzi jestvu učmi najlepšej, cena 1.10 korún. Sberateľom kosi ku zvláštne mu povšimnutiu: Pri každej kúpe 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov alebo pri inom poštovom objednaní vo výške 20 korún, poštové porto my platíme. Niže tohoto obnosu, 1.5 korún obnášajúce poštové porto platí kupec. K odporúčaníu je čím skorej objednať si kosi, bo pozdejšie sotva budú k dostaniu. Obrázkový náš cenník na žiadost posielame zdarma. K dostaníu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 15.** číslo. 58-ročná osada na kosi a veľký obchodný dom.